

4-203/123
22-11-2023.

УНИВЕРЗИТЕТ СИНГИДУМУ
Департман за последипломске студије
Данијелова 32, Београд

ВЕЋУ ДЕПАРТМАНА ЗА ПОСЛЕДИПЛОМСКЕ СТУДИЈЕ

Одлуком Већа Департмана за последипломске студије број 4 – 129/2021 од 25.5.2021. године, одређени смо за чланове Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата Милице Перић под називом „Утицај прилива страних директних инвестиција на тржиште рада у економијама са вишим средњим дохотком“

о чему подносимо следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. Основни подаци о кандидату и докторској дисертацији

Кандидат Милица Перић рођена је 11. септембра 1990. године у Пожаревцу. Завршила је основну школу у Пожаревцу, а средњу економску школу у Италији. Основне и мастер студије завршила је на Универзитету у Парми (Италија).

Током школовања похађала је мноштво семинара и научних конференција. Захваљујући високом просеку стекла је богато искуство по основу студијског боравка у Португалу, Кипру, Бразилу и Данској. На Политехничком институту у Гуарди (Португал), где је завршила трећу годину основних студија, Милица је била позвана да учествује у пројекту академске сарадње између Португала и јужне Италије због својих језичких способности. Том приликом је презентацију Политехничког института на португалском језику презентовала у радио станици на италијанском језику и за то добила признање од Института. У Гуарди је, такође, стажирала у ревизорско-осигуравајућој компанији Силвије Масано. У Никозији (Универзитет на Кипру), Милица је завршила трећи семестар мастер студија, а у Бразилу четврти. У Сан Паолу (Бразил), Милица је, поред редовних активности и писања мастер рада, учествовала на пројекту БРИКС-а који је спроводио професор Гилмар Масиеро и стажилара у старт-ап компанији e-Fusion education чији је оснивач професор Едгард Б. Корнакионе Млађи. Након одбране мастер рада, за који јој је комисија доделила максимални број бодова, Милица 2016. године објављује своју прву монографију научно-стручног карактера под називом „Бразилска економија у 21. веку. Економски учинак од Друге републике до данас.“

У јануару 2017. године, Милица уписује докторске студије на Универзитету Сингидунум, следећи амбицију уласка у свет научног истраживања. Током докторских студија је била гост-докторанд на Универзитету у Олборгу (Данска) путем програма Милетус 2018.

Објављени радови:

Кандидат има следећи објављени рад категорије М23 чиме је испуњен предуслов за одбрану докторске дисертације:

(М23) Перић, М., & Филиповић, С. (2021). Foreign direct investments and labour force indicators in transition economies: Linear mixed-effects models impact analysis. *Sociológia-Slovak Sociological Review*, 53(3), стр. 238-265. Doi: doi.org/10.31577/sociologia.2021.53.3.9

Остали радови:

Списак резултата М20

(М24) Перић, М. (2020). Impact of FDI inflow on average wage and employment in Serbia. *Management*, 25(1), стр. 13-22. Doi: 10.7595/management.fon.2019.0007

(М24) Перић, М. & Филиповић, С. (2018). Impact of export determinants on the export sector in Republic of Serbia. *Индустрија*, 46(2), стр. 151–171. Doi: 10.5937/industrija46-17408

Списак резултата М50

(М51) Перић, М., & Станишић, Н. (2020). FDI inflow effects on Western Balkan area's labour markets. *The European Journal of Applied Economics*, 17(2), стр. 147-160. Doi: 10.5937/EJAE17-25663

Списак резултата М30

(М33) Перић, М., & Арсић, Т. (2023). Мерење конкурентске предности страних инвеститора у Србији и БиХ: случај турских предузећа. У Зборнику радова Јахоринског пословног форума 2023, стр. 232-245. <https://jahorinabusinessforum.com/wp-content/uploads/2023/07/JBF23-Proceedings.pdf>

Докторска дисертација кандидата Милице Перић је урађена на укупно 344 страна, од чега 184 страна чине прилог и списак литературе. Списак литературе обухвата 330 референци које чине научни радови, књиге, зборници радова, законски прописи као и електронски извори. Уз основни текст дисертација садржи и 3 слике, 25 табела и 6 графикана.

Докторска дисертација кандидата Перић је била подвргнута провери софтвером за установљавање преклапања/плагијаризма (iThenticate Plagiarism Detection Software). Укупан процентуални износ запажених преклапања износи 4% дисертације.

2. Предмет и циљ истраживања

Предмет истраживања у овом раду је анализа утицаја прилива СДИ на тржиште рада. Утицај прилива СДИ на домаће тржиште постиже се преко трансфера савремене технологије, трансфера и креирања људског капитала, постизањем вишег нивоа конкурентности привреде на домаћим и међународним тржиштима. Шири предмет истраживања у овом раду је одрживост постојећег модела развоја који захтева прилив СДИ. Постојећи модел развоја тржишта рада земаља са вишим средњим дохотком заснива се на расту нивоа запослености, расту нивоа зарада и смањењу нивоа доходне разлике. На основу анализе актуелне ситуације, ефекти *ex post* прилива СДИ још увек нису задовољавајући у овој групи земаља те је управо због тога неопходно анализирати утицај прилива СДИ на показатеље тржишта рада, односно на стопу запослености, зараде и неједнакост дохотка (за који се користи Ђини индекс).

Циљ истраживања је оцена утицаја прилива СДИ на изабране показатеље тржишта рада у земљама са вишим средњим дохотком ради идентификовања постојећих позитивних и негативних ефеката СДИ. С тим у вези, циљ рада је да утврди и објасни однос између прилива СДИ и изабраних показатеља тржишта рада (запосленост, зараде и доходна неједнакост) помоћу елемената научног истраживања и предвиђања, са посебним освртом на Србију.

Операциони циљ истраживања показује колико је успешан био прилив СДИ у земљама са вишим средњим дохотком на тржиште рада, као и опште стање на тржишту рада у тим земљама. Циљ је, такође, да се на основу поменуте успешности креира веродостојан и проверљив модел за оцењивање утицаја и његову примену у будућности.

Друштвени циљ истраживања је да унапреди подстицај за увећање позитивног утицаја прилива СДИ на тржишта рада, као и његовог квалитета, у земљама са вишим средњим дохотком. Рад, поред тога што ће дати научни допринос у области СДИ и тржишта рада, има и практични значај који се огледа у томе што ће омогућити доносиоцима одлука да на бази емпиријског истраживања креирају економске политике.

3. Хипотетички оквир истраживања

На основу циљева рада произилази следећи хипотетички оквир који се састоји од генералне хипотезе и посебних хипотеза.

Генерална хипотеза:

H_0 : Прилив СДИ нема значајан позитиван утицај на запосленост и просечне зараде, а негативан на неједнакост дохотка у земљама са вишим средњим дохотком.

Посебне хипотезе:

H₁: Прилив СДИ је значајан фактор утицаја на одређене показатеље тржишта рада у земљама са вишим средњим дохотком.

H₂: Прилив СДИ је значајан фактор утицаја на одређене показатеље тржишта рада у Србији.

4. Методологија истраживања

У току израде рада, коришћене су основне синтетичке и аналитичке методе, метода дескрипције, методе конкретизације и апстракције, методе генерализације, методе индукције и дедукције, компаративна метода, историјско компаративна метода, као и статистичка метода.

Дескриптивни метод објашњава појам и појаву одабраних показатеља и дефинише их на основу емпијских и теоријских истраживања.

Анализом података се тежи дефинисању сличности и разлика на пољу СДИ и тржишта рада у земљама са вишим средњим дохотком. Ради се оширокој групи која се користи пре свега за потребе квантитативне анализе и моделирања, али да је незахвално направити дубљу анализу за тако велику групу земаља.

Квантитативном анализом се оцењују ефекти прилива СДИ на тржиште рада кроз линеарне моделе регресије. Квантитативни методолошки приступ се заснива на линеарним мешовитим моделима, који превасходно дозвољавају тестирање фиксних и случајних ефеката. Основна предност ових модела је могућност примене на нивоу комплетних и некомплетних података у временским серијама.

У студији случаја, квантитативни методолошки приступ се заснива превасходно на моделу регресије. Обзиром да се спроводи анализа на нивоу једне државе, најпогодније је применити модел вишеструке линеарне регресије. Примена додатних статистичких алата и тестова (једноставне линеарне регресије, графикони, робусност, мутиколинеарност итд.) служе за веродостојнији приказ и интерпретацију добијених резултата. Студија случаја подразумева и квалитативну анализу утицаја прилива СДИ на тржиште рада у Србији, уз помоћ ПАПИ метода (интервјуи) и метода генерализације.

Компаративном анализом упоређују се резултати овог истраживања и постојећих истраживања других аутора. На крају се дефинишу закључци о спроведеном истраживању

и добијеним резултатима у сврху предлога планирања стратегија за управљање СДИ и тржиштем рада.

5. Кратак приказ садржаја докторске дисертације

Рад се састоји из 4 поглавља и закључка.

Прво поглавље појашњава појам и појаву СДИ, као и повезане показатеље у функцији економског раста, класификује врсте међународног капитала и страних инвестиција. У вези са транзицијом земље из једне економске групе у другу, у овом поглављу је дат преглед литературе у вези са тзв. „транзиционом замком“ земаља. Такође је дат преглед трендова повезаних економских показатеља у земљама са вишим средњим дохотком на основу научних радова, емпиријских истраживања, светских извештаја и националних података.

Друго поглавље даје приказ развоја теоријског оквира везаног за показатеље тржишта рада и теорију радне вредности. Импликације прилива СДИ за земљу домаћина су разнолики, од прилива финансијских средстава, знања и технологија, до међународне репутације и брендирања државе. Импликације прилива СДИ за земљу домаћина су посебно значајна на пољу тржишта рада. У овом раду се користите званичне дефиниције и квантитативни подаци из репрезентативних статистичких база.

Треће поглавље је посвећено квантитативној анализи и оцењивању модела. Линеарни мешовити модел се користи у сврху проналажења везе између прилива СДИ и индикатора тржишта рада у земљама са вишим средњим дохотком. Оцењивањем крајњег модела доказује се ниво утицаја прилива СДИ на показатеље тржишта рада у земљама са вишим средњим дохотком. С обзиром да литература не располаже научним доказима о утицају прилива СДИ на тржишта рада и његове бројне показатеље у свим земаљама са вишим средњим дохотком, овај рад настоји да испуни овај недостатак у литератури и обезбеди несвакидшњу анализу о зачараном троуглу: земље са вишим средњим дохотком-СДИ-циљани показатељи тржишта рада.

Четврто поглавље представља квантитативну и квалитативну анализу описаних показатеља за Србију. Квантитативни део је употпуњен квалитативном анализом која примењује експлоративни метод за оцењивање интеркултуралних разлика између страног инвеститора и домаће радне снаге.

У закључку су сумирани резултати са свеобухватном компаративном анализом и препорукама за доносиоце одлука.

6. Постигнути резултати и научни допринос докторске дисертације

Очекивани научни допринос се остварује у неколико праваца:

- Проучава се научна литература како би се дошло до новијих сазнања на пољу утицаја прилива СДИ на тржиште рада. Комбинацијом и систематизацијом постојећих истраживања изводе се нови закључци на пољу утицаја СДИ на тржиште рада.
- Научни допринос истраживања су резултати настали применом статистичких модела на репрезентативном узорку који показује однос између прилива СДИ и показатеља тржишта рада. Изабрани модели за мерење утицаја су вишеструки линеарни модели регресије и линеарни мешовити модели. Моделирање подразумева одређене додатне статистичке тестове у сврху мерења прецизности и веродостојности модела. Оцена параметара добијених применом модела представља дугорочни утицај прилива СДИ на показатеље тржишта рада, на основу чега се врше предвиђања помоћу статистичких метода.
- Истраживање обухвата дуг временски период од 28 година на целом узорку. У овом раду се спроводи емпиријска анализа утицаја прилива СДИ на изабране показатеље тржиште рада у земљама са вишим средњим дохотком, према класификацији Светске банке на узорку од 58 земаља у периоду 1991-2019. године где је коришћен линеарни модел, метода најмањих квадрата фиксних ефеката и квалитативна анализа.
- Користи се више параметара тржишта рада и то запосленост, зараде и доходна неједнакост. Применом научних метода истраживања долази се до нових открића на пољу тржишта рада и научно се објашњава утицај СДИ на изабране показатеље тржишта рада.
- Посебан допринос овог рада је у томе што се на бази емпиријског истраживања на великом узорку земаља, дугом временском периоду и више показатеља тржишта рада долази до закључака који се могу применити у Србији приликом дефинисања политике СДИ. Критичким освртом на резултате студије случаја долази се до нових сазнања о вези између СДИ и показатеља тржишта рада.
- Истраживање се базира на веродостојним моделима који дају основу за планирање и ефикасније управљање приливом СДИ, посебно у односу на тржиште рада.

7. Мишљење и предлог Комисије о докторској дисертацији

На основу свега изложеног Комисија је мишљења да докторска дисертација кандидата Милице Перић по својој теми, приступу, структури и садржају рада, квалитету и начину излагања, методологији истраживања, начину коришћења литературе, релевантности и квалитету спроведеног истраживања и донетим закључцима задовољава критеријуме захтеване за докторску дисертацију, те се може прихватити као подобра за јавну одбрану.

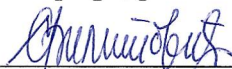
Сагледавајући укупну оцену докторске дисертације кандидата Милице Перић под називом „Утицај прилива страних директних инвестиција на тржиште рада у економијама са вишим средњим дохотком“.

предлажемо Већу департмана за последипломске студије и Сенату Универзитета Сингидунум да прихвати напред наведену докторску дисертацију и одобри њену јавну одбрану.

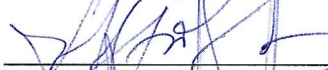
Београд, 21.11.2023.

Чланови комисије:

проф. др Сања Филиповић

проф. др Лиђија Барјактаровић

проф. др Никола Макојевић

